

NNPF skandalen- En tweet blir til granskning

Borgerjournalistikk i sosiale medier har avslørt kritikkverdige forhold i offentlig sektor

Skrevet av:

Jonas Ali Ghanizadeh

41358159

jonasali@gmail.com

På vegne av #NarkoTwitter

#NarkoTwitter består av blant annet:

@spacialK5

@bergennarko

@camillaysland

@skandal0s

@littufinkanskje

@NoName30750023

@MalaWolf

@sjurka

@lurif4ks

@NoName30750023

@MarionWestli – M W Johannessen

@StianGD – Stian Grasli" Nikolai Berglihn - @NITECH30

@wenchewar

@IvanNelsin

Innledning

Den 16.09.2021 oppnevnte Justis- og beredskapsdepartementet Rolleforståelsesutvalget. Utvalgets mandat var «å vurdere om ansatte i politiet har utvist god rolleforståelse i dialogen med offentlige

eller private organisasjoner som har hatt kontakt med NNPF». Utvalgets rapport, som ble levert 11.01.2023, konkluderte med at det hadde pågått uheldig samrøre mellom Norsk Narkotikapolitiforening og politietaten.

Utvalget ble nedsatt på bakgrunn av avsløringer i sosiale medier, og utvalget fikk mye av sitt underlag fra et omfattende gravearbeid utført som borgerjournalistikk publisert i sosiale medier, og som deretter ble plukket opp av tradisjonelle, redaktørstyrte medier. Gravearbeidet, analysene og publikasjonene ble samlet under emneknaggen #NarkoTwitter.

NarkoTwitter er en løst organisert bevegelse av individer med et uttalt mål om å bidra til å reformere norsk ruspolitikk i en mer human retning. Denne rapporten søker å demonstrere hvordan borgerjournalistikk har ført til avsløringer av kritikkverdige forhold som tradisjonelle medier har kviet seg for å dekke.

Hvordan arbeidet kom i gang

Gammelt nytt

Påstandene om rolleblanding mellom NNPF og politietaten er ikke nye. De har blitt fremsatt over flere år. Rolleblanding ble påpekt for første gang i en omfattende [kronikk](#) i Dagbladet av Bård Standal i 2016. I kronikken presenterte Standal flere hendelser med dokumentasjon tilsvarende det som ble gjort i 2021. Standal er jurist, tidligere leder i Frogner Høyre og tidligere nestleder i styret Foreningen Tryggere Ruspolitikk.

Kronikken utløste ingen videre offentlig debatt om temaet, til tross for at det tidligere har vært flere varsler knyttet til NNPF og rolleblanding både før og etter Standal sin kronikk.

Debatten gjenoppstår

I 2018 nedsatte Solberg-regjeringen Rusreformutvalget for å utrede og foreslå en modell for hvordan myndighetenes reaksjon på bruk og besittelse av narkotika til eget bruk kunne flyttes fra justissektoren til helsesektoren. Rusreformutvalget anbefalte avkriminalisering av bruk, erverv og besittelse av ulovlige rusmidler til egen bruk. Det endelige forslaget i regjeringens proposisjon til Stortinget var en tilnærmet lik løsning med avkriminalisering for alle brukergrupper av illegale rusmidler – ikke bare rusavhengige.

Dette avstedkom en svært stor debatt i hele samfunnet. Debatten ble tyvstartet ved at politidirektør Benedicte Bjørnland rykket ut i NRK Ytring dagen før rusreformutvalget la frem sitt forslag, hvor hun advarte mot avkriminalisering. Dette kunne hun gjøre som følge av at hun hadde fått innsyn i en dissens fra et av utvalgsmedlemmene. I tiden som fulgte var politietaten svært delaktig i den politiske debatten.

For mange fremsto det underlig at så mange politiansatte brukte uniform og var aktive i politisk debatt. Dette er ikke noe man normalt ser i andre saker. Det var også påfallende hvorkoordinert og sammenfallende argumentasjonen var. Den sammenfalt i stor grad med de argumentasjonsrekkene som fremtredende tillitsvalgte i NNPF brukte.

Det var vanskelig å se hvor NNPFs ruspolitiske aktivisme sluttet, og hvor faglige råd fra politietaten begynte.

Dette inspirerte til nærmere undersøkelser.

Gravearbeidet begynner

Gravearbeid på rusfeltet er ikke noe nytt. Dette har også pågått tidligere, uten at det har avstedkommet noen resultater eller større offentlig debatt.

Utgangspunktet for gravearbeidet var en hypotese om samrøre mellom ulike nivå av politietaten og NNPF, og at den politiske organisasjonen har fått styre mye av politietatens politiske syn på ruspolitikk.

Arbeidet baserte seg i stor grad på å benytte innsynsbegjæringer som verktøy. I begynnelsen ble e-innsyn benyttet, noe som ga innsyn i årsrapportert og regnskaper for NNPF. Her kunne man se tydelig at det var pengeoverføringer fra politietaten til foreningen. Omfanget av dette var uklart.

Politietaten har en svært mangelfull arkiveringspraksis, og innsynsbegjæringer knyttet til pengeoverføringer og kommunikasjon måtte sendes manuelt per e-post. Innsynsbegjæringene ble møtt med stor motstand og/eller trenering. Hver innsynsbegjæring måtte påklages på grunn av lang saksbehandlingstid eller avslag på sviktende grunnlag, noe som forsinket arbeidet betydelig.

De fleste av oss har benyttet pseudonym for å søke innsyn da flere av oss har opplevd represalier som følge av innsynsbegjæringer. Hos mange kommuner har vi blitt møtt med krav om identifikasjon for å få innsyn i etterspurt dokumentasjon. Innsynsbegjæringene ga etter hvert en betydelig mengde dokumenter som måtte analyseres og sammenstilles.

Publisering

Selv om vi ikke opererte i en redaksjon, hadde vi en klar ambisjon om at alt som ble publisert måtte være sannferdig og etterprøvbart. Videre var det nødvendig med kritikk av enkeltpersoner som har begått kritikkverdige handlinger. Det var viktig for oss å ikke ramme uskyldige tredjeparter, slik som kommunale saksbehandlere og lignende.

Mye av det vi publiserte var kjente saker for mange som var aktiv i den ruspolitiske debatten. Det nye var at ruspolitisk debatt nå var en debatt hele samfunnet var engasjert i.

31.05.2021 ble NNPF-skandalen satt på den nasjonale dagsordenen ved at undertegnede publiserte tweeten under.

Jonas Ali Ghanizadeh @jonasali · May 31, 2021

Så mye penger har Politiet overført til den politiske aktivistorganisasjonen Norsk Narkotikapolitiforening de siste ti årene.

Pengene overføres uten utlysning, og noen ganger som gave.

Hvilken andre politiske organisasjoner får rene pengeoverføringer fra Politiet?

Enhet	Nettbeløp	Merknad
TKAPOLITI FORENING AVD. OSLO	POD	3 990
TKAPOLITIFORENING NNPF HEDMARK	Innlandet	500
TKAPOLITI FORENING AVD. OSLO	Sør-Vest	2 000
TKAPOLITIFORENING VESTOPPLAND LOKALLAG	Innlandet	1 600
TKAPOLITIFORENING VESTOPPLAND LOKALLAG	Innlandet	200
TKAPOLITIFORENING VESTOPPLAND LOKALLAG	Innlandet	2 500
TKAPOLITIFORENING VESTOPPLAND LOKALLAG	Innlandet	400
TKAPOLITIFORENING VESTOPPLAND LOKALLAG	Innlandet	400
TKAPOLITIFORENING VESTOPPLAND LOKALLAG	Innlandet	600
TKAPOLITIFORENING	Agder	40 000
TKAPOLITI FORENING AVD. OSLO	Agder	37 840
TKAPOLITI FORENING AVD. OSLO	Trøndelag	1 000
TKAPOLITI FORENING AVD. OSLO	Agder	36 640
TKAPOLITIFORENING	POD	350 000 Tilskudd etter søknad - NNPFs L
TKAPOLITIFORENING	ØST	901
TKAPOLITIFORENING	TROMS	18 024
TKAPOLITIFORENING	Trøndelag	6 425
TKAPOLITIFORENING	PHS	230
TKAPOLITIFORENING	POD	350 000 Tilskudd etter søknad - NNPFs L
TKAPOLITIFORENING	Sør-Vest	5 000
TKAPOLITIFORENING	Sunnmøre PD	5 000
TKAPOLITIFORENING VESTFINNMARK LOKALLAG	Vest Finnmark PD	2 650
TKAPOLITIFORENING	POD	400 000 Tilskudd etter søknad - NNPFs L
TKAPOLITIFORENING	PHS	230
TKAPOLITIFORENING	Agder PD	3 000
TKAPOLITIFORENING	Agder PD	8 000
TKAPOLITIFORENING	Haugal. og Sunnh. PD	4 050
TKAPOLITIFORENING HORDALAND	Hordaland PD	4 000
TKAPOLITIFORENING NORDMØRE OG ROMSDAL	Nordmøre og Romsdal PD	5 000
TKAPOLITIFORENING	PHS	4 000
TKAPOLITIFORENING ØSTFOLD LOKALLAG	Østfold PD	100 000 Gave i forbindelse med NNPFs 2
TKAPOLITIFORENING	Krises	200
TKAPOLITIFORENING	Krises	5 440
TKAPOLITIFORENING	Haugal. og Sunnh. PD	1 380
TKAPOLITIFORENING	Vestfold PD	8 025
TKAPOLITIFORENING	Agder PD	30 000
TKAPOLITIFORENING	POD	400 000 Tilskudd etter søknad - NNPFs L
TKAPOLITIFORENING	PHS	460
TKAPOLITIFORENING	Agder PD	2 500
TKAPOLITIFORENING	Krises	1 702
TKAPOLITIFORENING	Nord Trøndelag	2 300
TKAPOLITIFORENING VESTFINNMARK LOKALLAG	Vest Finnmark	33 813
TKAPOLITIFORENING	Rogaland	5 000
TKAPOLITIFORENING	PHS	230
TKAPOLITIFORENING NORDMØRE OG ROMSDAL	Rogaland	3 775
TKAPOLITIFORENING NORDMØRE OG ROMSDAL	Sør Trøndelag	3 516
TKAPOLITIFORENING SØR-TRØNDELAG LOKALLAG	Sør Trøndelag	20 000
TKAPOLITIFORENING	Oslo	413
TKAPOLITIFORENING	Trims	413
TKAPOLITIFORENING HORDALAND	Hordaland	4 000
TKAPOLITIFORENING	Sør Trøndelag	6 000
TKAPOLITIFORENING HAUGALAND	Haugaland og Sunnhordal	7 250
TKAPOLITIFORENING	Rogaland	5 000
TKAPOLITIFORENING SØR-TRØNDELAG LOKALLAG	Oslo - Askar og Bærum	10 000
TKAPOLITIFORENING	POD	350 000 Tilskudd etter søknad - NNPFs L

39 replies, 300 retweets, 822 likes

Show this thread

Tweeten viste hvor mye penger politietaten hadde overført til NNPF gjennom mange år. Tweeten spredte seg raskt, og flere nasjonale medier fulgte opp saken.

Parallelt med dette skrev journalist Mona Wikøren en sak fra Kristiansand hvor NNPF hadde utgitt seg for å være politi i arbeid ved å møte opp i uniform, og inngått avtaler med utsteder som innebar fikk slippe prikkbelastning ved skjenkekontroll om de tilknyttet seg NNPF sitt Bry Deg prosjekt, og nektet personer som hadde klær og effekter med legaliseringsymbol adgang. Wikøren skrev deretter en rekke kritiske saker om NNPF sin virksomhet på sørlandet.

Samtidig arbeidet #NarkoTwitter med flere innsynsbegjæringer. Dette var spesielt knyttet til andre byer hvor NNPF hadde hatt sine Bry Deg uteliv prosjekter. Blant annet i Tromsø kunne man avdekke politiansatte som har hatt dobbeltroller og samrøre i forbindelse med NNPF sitt prosjekt der. Dette avstedkom større kritiske artikler i lokalmedia i Tromsø.

Arbeidet viste også at NNPF benyttet politietaten sine postadresser og telefonnummer i sitt organisasjonsarbeid, samt at de hadde logoen til etatene på sin hjemmeside. Dette ble fjernet etter at det ble publisert av #narkotwitter og medier lagde saker på dette.

Videre ble det gjennomgått omfattende mengder arkivmateriale for å demonstrere rolleblanding. Blant annet flere bilder og saker hvor politiansatte stiller i uniform på NNPF arrangementer. Eller der

hvor de inviterer til disse gjennom blant annet å gi inntrykk av en kritisk narkotikasituasjon i lokalmiljøet.

Gravearbeidet utført av aktivistene i narkotwitter førte også at politidirektoratet ble gransket av Sivilombudet og Arkivverket. Vi opplevde en trenering av våre innsyn og vi ble nødt til å levere flere og omfattende klager, og til sterk kritikk fra respektive myndigheter. Selv i skrivende stund er det en lang rekke innsynskrav som ikke er besvart av politietaten, hvor de eldste er opptil 6-7 måneder gamle.

#NarkoTwitter arbeidet også med en lang rekke andre saker knyttet til ruspolitikk. Herunder rustesting i skoleverket hvor det ble avdekket at en lang rekke videregående- og folkehøgskoler har benyttet tvang eller press mot elever for å utføre uhjemlet rustesting av disse. En praksis som gjentatte ganger er fastslått som lovstridig. Nå ble det sendt innsynsbegjæringer til alle landet videregående- og folkehøgskoler for å undersøke praksisen. Det ble deretter publisert saker på alle tilfeller hvor praksis var i strid med gjeldende regelverk. Dette avstedkom en lang rekke saker i lokale medier i landet, som igjen førte til at praksisen ble endret ved alle aktuelle skoler.

Medlemslisten

En sentral kritikk i NNPF-saken er at det i en lang rekke mediasaker knyttet til rusmidler, NNPF-arrangementer mm. er uklart om det er politifolk som uttaler seg som politifolk, eller om det er NNPF-folk som uttaler seg i uniform eller andre varianter. Det var i utgangspunktet umulig å kontrollere medlemskap og habilitetsutfordringer med mindre den enkelte person selv har uttalt at hen var medlem, eller at man hadde et verv som gjorde at man ble oppført i Brønnøysundregistrene slik det da kunne åpenbart kunne utledes at man var medlem om man hadde tillitsverv.

I arbeidet med saken ble NNPF sine nettsider nøye gjennomgått. I den forbindelse så man i innmeldingsskjemaet krevde informasjon relatert til ansettelsesforholdet i politietaten. Herunder tjenestested, ansattnummer og epostadresse i politietaten. Nederst i skjemaet stod det også at man som ansatt i politietaten ville få automatisk lønnstrekk av kontigenten.

Basert på denne informasjonen kunne vi da utlede at NNPF årlig måtte sende en liste til politietaten med navn på alle de ansatte som skulle trekkes for kontingent, og politietaten måtte sende en bekreftelse tilbake sammen med utbetalingen. Denne informasjonen var kommunikasjon inn og ut av etaten og således offentlig informasjon etter offentleglova. Fra kilder i politietaten var vi informert om at kontigenten normalt ble trukket i juni måned.

I vårt arbeid søkte vi så langt som mulig å begrense informasjonstilfanget til det som var relevant. Vi ba derfor om innsyn i lønnslipper for en del utvalgte personer for juni måned de siste ti årene. Vi ga uttrykkelig uttrykk for at vi ønsket at all personinformasjon med unntak av navn skulle sladdes (slik som adresse, kontonummer, telefonnummer personnummer). Det samme med alle tvangsutlegg, fagforeningskontigent osv. Disse begjæringene ble avslått, og vi forsøkte med ulike kombinasjoner av forespørsler. Men, dette ble også avslått. Det ble da nødvendig å be om den fullstendige listen over personer som hadde fått overført kontigent. Dette ble avslått av politidirektoratet, med begrunnelsen at medlemskap i denne private foreningen ville si noe om hvem som arbeidet med narkotika i politietaten. Dette ble påklaget med hjelp fra jurister og presseforbund. Justisdepartementet omgjorde POD sin beslutning og oversendte listen.

Listen inneholdt navn og ansattnummer på de ansatte som var trukket for kontigent i 2020. Ingen annen informasjon var tilgjengelig i listen. Selv om listen nå var offentlig informasjon ble den ikke delt med utenforstående.

Likevel skapte dette betydelig støy fra politikere og politiansatte samt deres foreninger. Vi ble beskyldt for å stille politiansatte i fare, og at vi misbrukte informasjonen. Samt påstander om at organiserte kriminelle ville bruke listen mot politiansatte. Det ble også problematisert at flere av oss ikke identifiserte oss ovenfor offentlig virksomhet når vi mottok listen.

Vårt utgangspunkt var at dette var offentlig informasjon som ble benyttet. Listen ble benyttet til å sjekke uttalelser fra politiansatte i nåtid og fortid for å vurdere deres habilitet. Dette ble problematisert der det var aktuelt og resulterte også i flere mediasaker, blant annet om hvordan NNPF-medlemmer ansatt i Politidirektoratet bevilget 800.000,- i støtte til NNPFs utdanningskonferanse over to år.

Forholdet til tradisjonelle medier

Vårt arbeid har vært avhengig av å produsere materiale og saker som er interessante for tradisjonelle medier å bringe videre. Historisk vet vi at svært få av kritikkverdige forhold som er avdekket har resultert i større oppslag eller nærmere konsekvenser.

I lys av at rusdebatten ble aktualisert ble flere medier mer interessert i det vi publiserte. I etterkant av publiseringen av informasjonen om pengeoverføringer til NNPF ble undertegnede kontaktet av en lang rekke medier som valgte å produsere saker på dette.

For flere medier var det åpenbart vanskelig å forholde seg til borgerjournalistikk. I arbeidet vårt gjorde vi journalistisk arbeid hvor vi gjorde gravejobben, analyserte og sammenstilte informasjon før vi publiserte. I praksis det en journalist gjør. Samtidig hadde vi en klar politisk agenda. Derfor var det en avveining for om man bare skal være glad for at andre medier tar tak i sakene vi avdekker, eller om man også ønsker en kreditering for det arbeidet som er gjort. En spesiell sak var forholdet til NRK, hvor undertegnede kort tid etter publisering av pengeoverføringer ble kontaktet av journalist i NRK som stilte en lang rekke spørsmål i form for bakgrunnsamtale. Deretter ble intet hørt før samme journalist publiserte en omfattende sak om pengeoverføringene til NNPF, uten kreditering. Men, som i sin helhet fremsto basert på materialet #NarkoTwitter har gravet frem og bakgrunns-samtalene som ble gjort. Andre medier hadde varierende grad av krediteringspraksis. Til sist måtte vi i stort avfinne oss med at tradisjonelle medier ikke særlig grad ønsket å kreditere for arbeidet som ble gjort. Men fant det greit å bruke materiale som ble gravet frem og innhente kommentarer til dette fra ulike parter.

Når man har et politisk mål man søker å oppnå vil man gjerne lande på en konklusjon hvor det er bedre at sakens innhold når et større publikum enn å bli kreditert for arbeidet. Samtidig bør denne saken påkalle refleksjon hos tradisjonelle medier rundt hvordan man forholder seg til borgerjournalistikk.

Det ligger i hashtag-aktivismens natur å utfordre blindsonene samfunnet som helhet, og dermed også mediene, besitter. En del av #NarkoTwitters prosjekt har vært å utfordre og belyse de tilfellene hvor mediens journalistikk eller opptreden ikke er adekvat. Et eksempel på dette var i Januar 2020, da VG hadde lederartikler og kommentarstoff som argumenterte mot en rusreform og at politiet skulle miste "verktøykassen sin". Både lederartikkel og kommentarstoff ble skrevet av Yngve Kvistad som, ektemannen til Pernille Huseby som på dette tidspunktet var generalsekretær i ACTIS. VG opplyste ikke om denne bindingen. Et annet eksempel er Dag Wollebæk og Marion Johannessens systematiske gjennomgang av NRK-saker med tilhørende kildebruk iht politi og/eller NNPF, og et tredje hvordan bevegelsen konstant utfordrer mediens ord- og begrepsbruk mtp. stigmatisering og karakteristikk. Ved ett tilfelle bidro også #NarkoTwitter med å belyse at en Journalist som intervjuet NNPF sin styreleder Jan Erik Bresil for nettavisen, også var NNPF-styremedlem, uten at

dette ble opplyst om. Saken ble oppdatert etter en twitterstorm der journalist og mediehus ble tagget og fakta påpekt.

Konsekvenser

#NarkoTwitter sitt gravearbeidet og videreformidling av vårt materiell til tradisjonelle medier, kombinert med reaksjoner fra politisk hold, ledet til at POD måtte varsle at de ville granske sakskomplekset. Dette møtte høylydt kritikk da man hadde lav tillitt til at dette vil bli en troverdig granskning. Politidirektøren måtte til slutt be Justisdepartementet om å gjennomføre granskningen og satte ned et uavhengig utvalg. Utvalget jobbet i cirka ett år før det fremla sin rapport. En meget kort oppsummering vil være at den gir #narkotwitter rett på alle punkter hvor det er rettet kritikk mot NNPF og politietaten. Rapporten er mildere i ordvalg enn undertegnede, men tegner et klart bilde at det har foregått alvorlig rolleblending mellom en politisk virksomhet og politietaten over flere tiår. Det er såpass alvorlig at det er betegnet som et mulig demokratisk problem.

Før fristen til denne rapporten er det varslet omfattende tiltak i politietaten og flere politiske partier har varslet at saken vil følges opp i Stortinget. Det rimelig grunn til å forvente at dette vil følges opp videre og påvirke den ruspolitiske debatten i lang tid fremover.

Etiske vurderinger

Som ved alt journalistisk arbeid vil det være etiske vurderinger under et slikt arbeid.

En sentral etisk vurdering i dette er naturlig nok språkbruken. Den ruspolitiske debatten har av mange blitt omtalt som svært hard og polarisert. Dette er korrekte påstander. Det betyr samtidig ikke at det er feil. Den ruspolitiske debatten i Norge har dreid seg om man skal bevege seg fra et drakonisk strengt strafferegime, blant de strengeste i Europa, til et mer humant regime. Mange av virkemidlene som er benyttet av politiansatte har vært ulovlige. Et virkemiddel i arbeidet har vært å benytte en hard språkbruk kombinert med historier og illustrasjoner på hvor brutalt den rådende ruspolitikken har vært. Det har vært vurdert som hensiktsmessig for å ikke fordekke hvordan enkeltmennesker opplever straffen som skadelig. Dette må veies opp mot den belastningen utøverne av straffen opplever. Vår vurdering har vært at denne balansen har vært akseptabel sett opp mot hvor inngripende virkemidler mennesker har vært utsatt for.

Andre etiske vurderinger har dreid seg rundt det omfattende datamaterialet som man etter-hvert fått tilgang på. Dette har måttet bli oppbevart varsomt. Samtidig vil hele tiden måtte vurdere hvorvidt man skal navngi og eksponere enkeltpersoner for kritikk. Uten lang journalistisk erfaring har det hele tiden vært en avveining av hvor involvert en enkeltperson har vært for om man skal navngi og utsette for kritikk. Dette skyldes delvis også at de omtalte problemene i politietaten synes å være systemiske. Følgelig har ingen i #narkotwitter valgt å publisere hele den tidligere omtalte medlemslisten i sin helhet. Dette for å skjerme alle de antatt tusenvis av passive medlemmene som kanskje ubevisst er medlem.

Avslutning

Borgerjournalistikk er journalistikk. Arbeidsmetodene er ikke nødvendigvis annerledes for å innhente informasjon. Man arbeider med innsyn i offentlige dokumenter, bruker informasjon fra ulike kilder for å til slutt kunne sammenstille og publisere en sak. En vesentlig forskjell er fraværet av den tyngden og troverdigheten et mediehus med redaktører, journalister og den offentlige pressen

innehar. Man må selv gjøre de etiske vurderingene og man må bygge opp troverdighet hos sitt publikum fra null.

Rolleforståelsesutvalgets egen twitteranalyse fremstilte metodene til #narkotwitter som god journalistisk metode og fremhevet bruken av innsynskrav i offentlige dokumenter, som er forankret i Offentlighetsloven.

Dette sakskomplekset viser hvordan ildsjeler på fritiden kan avdekke alvorlige forhold og dyptgående ukultur i offentlig forvaltning. Og med det tvinge frem en offentlig granskning som konkluderer med at det er begått systematiske og tidvis grove feil og å anbefale store endringer i politietaten for å hindre videre rolleblanding i etaten som innehar et makt- og voldsmonopol.

Vi går opp.